

לשכת רב הקמפוס

הפקולטה למדעי היהדות

דף שבעי

פרשת ויקרא, תשס"ז
מספר 696מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
ע"ש הלנה ופאול שולמן

לקראת פסח – חג החינוך

חז"ל קבעו את נוסח ההגדה והלכות ליל הסדר כמערך חינוכי לחיזוק האמונה בדרך חווייתית שאין כמותה בקרב משפחות ישראל. ברוח טיולי חוה"מ הייתי מגדיר את סימני הסדר כ"שביל ישראל 4 x 4" – ארבע כוסות, ארבע קושיות, ארבעה בנים וארבע (או חמש) לשונות גאולה. אבל חשוב לציין ששביל זה אין ראשיתו בליל הסדר ואין הוא מסתיים בו. חז"ל קבעו מערך מקדים של ארבע פרשיות (תחנות) המובילות לחג הפסח. סדר הפרשיות מורה על ארבעה שלבים הכרחיים בבנייתו של עם ישראל:

(א) פרשת שקלים מסמלת את ההשתייכות ואת הערבות ההדדית כתנאי יסודי להקמת העם.
 (ב) פרשת זכור מסמלת את הביטחון בה' המגן עלינו מול איום קיומי חיצוני.
 (ג) פרשת פרה מלמדת על הצורך להבדיל בין הטמא לטהור בחיי העם כתנאי יסודי לחברה מתוקנת.
 (ד) פרשת החודש מסמלת את הייעוד של עם ישראל – קיום תורה ומצוות.

עוד אפשר לראות בארבע הפרשיות תשובה חינוכית מפורטת לארבעת הבנים הנזכרים בהגדה:

(1) רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר? מָה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם? לָכֶם וְלֹא לִי: הבן הזה לא רואה את עצמו שיין. פרשת שקלים היא התשובה לבן הרשע, שכן מחצית השקל של כל יהודי באה להשלים את המחצית של אחיו, ועל כן באמצעות מצווה זו מחנכים לערך היסוד של ערבות הדדית והשתייכות לעם ישראל.

(2) שְׂאֵינוּ יוֹדְעֵי לְשָׂאֵל – אֵת פֶּתַח לִי: הבן הזה אינו מבין מדוע עליו להשתייך לעם ישראל למוד הצרות. ובמה נפתח לו? בפרשת זכור, שהיא חינוך לאמונה וביטחון בה', המציל אותנו מידי אויבינו העומדים עלינו לכלותנו בכל דור ודור – מעמלק במדבר ועד היום הזה.

(3) תָּם מָה הוּא אוֹמֵר? מָה זֹאת? הבן הזה אינו מבין את הצורך בקיום מצוות במציאות שבה הוא חי. פרשת פרה היא מצווה המחנכת את היהודי לעיקרון חשוב: להבדיל בין הטמא לטהור דווקא כשהם מעורבבים יחד בחיי היום-יום של כל אחד ואחד ולקיים את המצוות גם אם טעמיהן וההיגיון שבהן אינם מובנים לנו כלל.

(4) חָכָם מָה הוּא אוֹמֵר? מָה הָעֲדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵינוּ? הבן החכם יודע להבחין בין חוקים למשפטים ומתעניין בפרטי המצוות. התשובה לשאלתו היא פרשת החודש המסמלת את פירוט המצוות ודקדוקיהן לפרטי פרטים. הבן הזה הוא ברמה של קבלת עול המצוות בבחינת "כזה ראה וקדש".

נתפלל ש"שביל ישראל" זה יוליך אותנו לירושלים הבנויה במהרה בימינו, אכי"ר.

ד"ר מאיר בן-יצחק
בי"ס לחינוך

הדף מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע

הוא מופיע באינטרנט באתר המידע של אוניברסיטת בר-אילן בכתובת: <http://www.biu.ac.il/JH/Parasha>. כדי להצטרף לרשימת המנויים בדואר האלקטרוני על דף פרשת השבוע, יש לפנות לכתובת: listserv@vm.biu.ac.il. אין לכתוב נושא למכתב. יש לכתוב שורה אחת בלבד, בגוף המכתב: `sub parasha-l firstname lastname` כאשר *first-name* - *last-name* הינם השם הפרטי ושם המשפחה של השולח.